

Література

- Богданов В.В. Классификация речевых актов / В.В. Богданов // Личностные аспекты языкового общения. – Калинин, 1989. – С. 25-37. *Гаспаров Б.М.* Язык, Образ, Память. Лингвистика языкового существования / Б.М. Гаспаров. – М., 1996. – 352 с. *Гудков Д.Б.* Лингвистические и методические проблемы межкультурной коммуникации / Д.Б. Гудков // Лингвостилистические и лингводидактические проблемы коммуникации. – М., 1996. – С. 45-57. *Залевская А.А.* Информационный тезаурус человека как база речемыслительной деятельности / А.А. Залевская // Исследование речевого мышления в психолингвистике. – М., 1985. – С. 150-171. *Занадворова А.В.* Прозвище и обращение в семейном речевом общении / А.В. Занадворова // Русский язык сегодня: сб. – М.: Азбуковник, 2001. – С. 260-267. *Караулов Ю.Н.* Русский язык и языковая личность / Ю.Н. Караулов. – М.: Едиториал УРСС, 2002. – 264 с. *Костомаров В.Г.* Как тексты становятся прецедентными / В.Г. Костомаров, Н.Д. Бурвилова // РЯЗР. – 1994. – № 1. – С. 73-76. *Красных В.В.* Когнитивная база vs культурное пространство в аспекте изучения языковой личности / В.В. Красных // Язык, сознание, коммуникация. – М., 1997. – Вып. 1. – С. 128-144. *Лангер С.* Философия в новом ключе: исследования символики разума, ритуала и искусства / Сьюзен Лангер. – М.: Республика, 2000. – 287 с. *Нефедова Л.А.* Когнитивно-деятельностный аспект имплицитивной коммуникации: монография / Л.А. Нефедова. – Челябинск: Изд-во Челябинского гос. ун-та, 2001. – 151 с. *Прохоров Ю.Е.* Национальные социокультурные стереотипы речевого общения и их роль в межкультурной коммуникации / Ю.Е. Прохоров // Функциональные исследования – М.: Московский лицей. – 1997. – Вып. 4. – С. 5-21. *Прохоров Ю.Е.* Действительность. Текст. Дискурс / Ю.Е. Прохоров. – М.: Флинта; Наука, 2004. – 224 с. *Селиванова О.О.* Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О.О. Селиванова. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с. *Селиванова Е.А.* Номинация и когниция: новая типология мотивации языковых единиц / Е.А. Селиванова // Когниция. Коммуникация. Дискурс. – 2011. – № 3. – С. 64-85. *Сусов И.П.* Семантика и прагматика предложения / И.П. Сусов. – Калинин, 1980. *Fraser B.* Pragmatic markers / B. Fraser // Pragmatics 6(2). – 1996. – P. 167-190. *Laclau E.* «Discourse». The Blackwell Companion to Contemporary Political Philosophy / E. Laclau. – Oxford: Blackwell, 1993. *Wunderlich D.* Studien zur Sprechakttheorie / D. Wunderlich. – Frankfurt/M., 1976.

УДК 81'373.43: 32

ПЕЧКО Н. М.

(Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки)

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОЛІТИЧНІ НЕОЛОГІЗМИ СУЧАСНОГО ЕТАПУ

У статті розглядаються основні тенденції лексичних новоутворень сучасного політичного дискурсу. Аналізуються лексико-семантичні особливості оцінних політичних неологізмів з негативною конотацією. На лінгво-когнітивному фоні виокремлюються основні шляхи творення таких неологізмів в українській та англійській мовах.

Ключові слова: політичний дискурс, політичний оцінний неологізм, негативна конотація, перифраза, антономазія.

Печко Н. Н. К вопросу о политических неологизмах современности. В статье изучаются основные тенденции лексических новообразований современного политического дискурса. Анализируются лексико-семантические особенности оценочных политических неологизмов с негативной коннотацией. На лингво-когнитивном фоне определяются наиболее распространенные способы образования таких неологизмов в украинском и английском языках.

Ключевые слова: политический дискурс, политический оценочный неологизм, негативная коннотация, перифраза, антономазия.

Pechko N. M. To the Problem of Political Neologisms of Modern Period. The article deals with the principal trends of lexical innovations in a modern political discourse. The author does the research analyzing lexico-semantic characteristics of the evaluative political neologisms with a negative connotation. Against the linguo- cognitive background, the main formation ways of such neologisms have been distinguished in the Ukrainian and English languages.

Key words: political discourse, political evaluative neologism, negative connotation, periphrasis, antonomasia.

Новітні наукові дослідження, що стосуються вивчення дискурсу як багатогранного когнітивно-комунікативного феномену, не оминули лінгвістичним аналізом його виявів у публіцистичній площині, зокрема в межах політичного мовлення – політичного дискурсу. *Політичний дискурс* – це сукупність "всіх мовних актів, що використовуються в політичних дискусіях, а також правил публічної політики, освячених традицією і перевірених досвідом" [Баранов 1991, с. 6]. Це визначення репрезентує широкий підхід до змісту поняття "політичний дискурс". Звернення лінгвістів до політичного дискурсу на сучасному етапі позначається особливою увагою (Андрусак, 2003; Дубенець, 2003; Єнікеєва, 1999; Жлуктенко, 1983; Заботкіна, 1989; 1991; Зацний, 2008; Левицький, 1999; Янков, 2004; Algeo, 1993; 1995; Ayto, 1989; Fischer, 1998; Hobbs, 2008; Levchenko, 1997; McKean, 2003). Актуальність таких досліджень зумовлена, з одного боку, соціально-політичною активністю населення, стрімким розвитком інформаційних технологій, а з іншого боку – сучасними мовознавчими течіями та специфікою феномену дослідження, його багатою лексико-семантичною та стилістичною ємністю, композиційною складністю, характерними дискурсними категоріями та фразеологічними одиницями, наявністю різного роду кліше, і звичайно, лексико-семантичних новоутворень у формі *політичних неологізмів*.

Мета статті – проаналізувати лексико-семантичні особливості політичних неологізмів новітнього періоду, визначити основні тенденції та способи творення оцінних неологізмів з негативним смисловим компонентом.

Варто зазначити, що завдяки стрімкому розвитку електронно-базових засобів комунікації (у цій низці Інтернет як глобальна мережа посідає перше місце) та поглибленій популяризації політичних ідей засобами масової комунікації серед населення, початок XXI століття відзначився великою кількістю *неологізмів* – новоутворень лексико-семантичного плану, які позначають нові предмети та явища, і увійшли в сучасний політичний лексикон на новітньому етапі. Зазвичай, *це слова (або сполучення слів), нові за змістом чи формою або за змістом і формою, що виникли в певній мові та сприймаються як нові мовною свідомістю її носіїв у певний період часу* [Андрусак 2003]. Неологізми – це новоутворені слова або слова, які придбали нові значення завдяки соціальним, економічним, політичним або культурним змінам в людському суспільстві. Вони можуть належати до різних стилістичних та жанрових прошарків. Нові слова постійно з'являються у різних мовах, у тому числі англійській та українській. Більш того, у даний час спостерігається так званий неологічний бум. Наприклад, з'явилися такі слова як *euroscpticism, Europeanize, eurospeak, ecoside, ecoterrorism, terrormonger, talkathon; пакетоманія, кличкоманія, лохотрон, даїшник, мажоритарка тощо*.

Шляхи утворення політичних неологізмів досить різні. Серед них переважають три основні способи продукування неологізмів у мові. Слово може змінити своє значення для найменування нового об'єкта або явища; такі лексичні одиниці носять назву семантичних неологізмів. В мові може з'явитися нова лексична одиниця для позначення об'єкта або явища, для якого в мові вже існує ім'я. Даний процес носить назву трансномінації. І, нарешті, в мові може з'явитися абсолютно нове слово для визначення нового об'єкта або явища. Такі слова носять назву безпосередньо неологізмів. Це традиційний погляд на утворення неологізмів. Найхарактернішими способами утворення неологізмів в мові сучасного англійського і українського політичного дискурсу є *словоскладення, конверсія і зміна значень слів*.

Особливий інтерес у лінгвістів викликають неологізми, в яких домінуючою є оцінний смисловий елемент / оцінна семантика – тобто неологізми, які виражають специфічне відношення (найчастіше негативне) щодо означуваного (особи, предмета, явища, дії, ознаки, тощо), завдяки існуючій семантично значимій *конотативній складовій*. Під *оцінними неологізмами* розуміємо нові слова, словосполучення або нові значення слів/ словосполучень, що з'явилися в мові в окремо взятій період, є новими по відношенню до певним чином обмеженого попереднього періоду в тій же мові та мають у своїй семантичній структурі оцінний компонент, а отже містять відомості про ціннісне відношення суб'єкта мови до певних якостей того, що визначається, виділених з урахуванням того чи іншого аспекту об'єкта [Островська 2009, с. 7]. Наприклад, англ. *kreptocracy* – ‘корумпований уряд, процвітання, казнокрадства, хабарництва в структурах влади’; *Repuglicans*, що можна трансформувати як ‘*ugly+republicans*’ – ‘ненависні республіканці’; укр. *заполітизований* – ‘який характеризується надмірною увагою до політичних проблем’; *бандократія* – ‘форма державного управління, яка є антиконституційною та антисоціальною, з великою часткою адміністративно-правового тиску, що діє за законами кримінального світу’.

Говорячи про політичний дискурс, ми зазвичай сприймаємо його як дискурс політиків, політичних діячів, аналітиків, урядовців, чиновників виконавчого табору. Себто, у вузькому трактуванні, політичний дискурс – це той дискурс, *авторами якого є політики*. Але з точки зору інтерактивного дискурсивного аналізу слід також звернути увагу на різноманітних реципієнтів політичних комунікативних подій, таких як *громадян, виборців, демонстрантів, дисидентів, інші групи та категорії населення* – усіх релевантних учасників політичного мовлення. Це пояснюється тим, що широке визначення політики вимагає широкого трактування поняття *політичного дискурсу* [Dijk 1997, р. 13]. Безперечно, будь-який дискурс передбачає існування зворотного адресата, у випадку політичного дискурсу це – електоральна маса, яка у вимірі свого політичного дискурсу, зокрема в оцінних новоутвореннях, виявляє своє ставлення до політиків загалом та їх діяльності зокрема. Крім того, породжені одними політичними гравцями, неологізми широко використовуються іншими учасниками політичної дискусії. Яскравим прикладом таких процесів є вживання, зокрема, лексичної одиниці *гарант (Гарант*

Конституції) з негативною конотативною оцінкою. Такий вжиток виконує підсилюючу експресивну-стилістичну функцію та імплікує негативний, а подекуди навіть саркастичний підтекст (називаючи гарантом того, хто фактично нівелює усі намагання демократично-правового напрямку – “Гарант, який гарантує все”). Цікавого значення у сучасній українській політиці набула лексема *сім'я*. Вона позначає олігархічно-чиновницький апарат у найближчому оточенні Президента, і найчастіше зустрічається у сполученні “Сім'я” Президента (не маючи на увазі членів його родини). Цей оцінний неологізм також ретранслює негативну конотацію, оскільки позначає групу впливових осіб, які лобіюють свої інтереси, інколи навіть нечесними методами.

Крайній вияв негативною конотації в політичному дискурсі об'єктивується через неологізми отримані шляхом *перифрази та антономазії*. Останні не виокремлюються лінгвістами як способи творення неологізмів, хоча вони є специфічно притаманні саме політичному дискурсу і пласт таких лексичних одиниць та виразів досить суттєвий. До прикладу:

1. неологізми перифрази: (*господар на Банковій*; *власник Межигір'я* – Президент України; *кнопкодави* – саркастична назва депутатів Верховної Ради; *тушки* – фракційні депутати, які зрадили своїм політичним інтересам; *диригент* – людина, яка відповідає за голосування у парламенті інших членів своєї політичної сили і фактично керує голосуванням *за* і *проти* (на сьогодні цей термін асоціюється з паном Четовим); *білосердечні* – члени фракції БЮТ; *леді Ю* (*позитивна конотація за аналогією з Леді Д*)/ *бранка № 1* – Юлія Тимошенко; *Obama bin Laden* – common misspelling of a dangerous terrorist, accepted through common literary usage (e.g. *Obama bin Laden's latest tape urges Americans to vote for Democrats* – приклад *часткової перифрази, що імплікує деструктивну політику цього політичного діяча*; *Mr Normal* або *President Bling-Bling* (Президент Бряц-бряц) – гумористичне прізвисько Ніколя Саркозі, дане йому за особливу любов до дорогих годинників;
2. антономазійні новоутворення: *азаровщина* – жорстка економічна політика з великим податковим тиском; *качизм* – негативна конотація, оскільки він прирівнюється до комунізму (з доповіді: По Польщі бродить привид качизму; *тускоління* (Дональд Туск) – виголошення популяриських обіцянок на догоду виборцям; *бушизм* – термінологічні новоутворення Буша (*axis of evil, misunderestimate, friend-raiser*); *колеснікови і табачники* – політичні діячі, які здійснюють антиукраїнську політику; *табалови* – політичні перебіжчики, парламентарі, діяльність яких не відповідає раніше задекларованій політиці і є зрадницькою по відношенню до тієї політичної сили, яку вони представляли на виборах; *вультфити* (*zu wulffen*) - безупинно наговорювати щось на автовідповідач; недоговорювати, приховувати інформацію, що стосується корупційного скандалу; *меркелити* (*zu merkel*) – діяти нерішуче, вагатися.

Російський неологізм-перифраза “*жулик*” на позначення діючого президента Росії, що безумовно несе негативну конотацію та імплікує нечесний спосіб приходу до влади, знайшов своє розповсюдження і в англійському політичному дискурсі. Так в монографії Маши Гессен “The Man without a Face: the Unlikely Rise of Vladimir Putin” поряд з традиційним англійським *crook* (шахрай) часто вживається запозичене з російської *zhulik* для номінативного позначення Володимира Путіна.

Цікавою видається еволюція новітнього політичного неологізму *Santorum*, що асоціюється з відомим американським політичним діячем *Ріком Санторумом*, який відзначився своїми негативними висловленнями на рахунок сексуальних меншин і нетерпимим ставленням до геїв. Його висловлювання були настільки обурливими, що спричинили справжнє масове засилля антономазійних утворень, на позначення сексуально-брудних понять.

Нерідко також самі політичні діячі стають авторами політичних новоутворень. Такі лексичні одиниці Ю. А. Зацний назвав “VIP-неологізмами”. Так, найпопулярнішим американським політичним неологізмом 2012 року можна вважати *moon-basing* (вжитий Дж. Соером) – *the act of a candidate or surrogate offhandedly proposing a policy so outrageous that it significantly harms the candidate's electability* – недбале пропонування кандидатом та його помічниками такої обурливої політики, що значно шкодить його виборчим перспективам, роблячи їх надзвичайно примарними і нереальними (тобто, *moon-basing*).

Висновки. Аналізуючи політичні неологізми сучасного етапу, слід зауважити, що поряд з традиційно утвореними словами та виразами, з'являється велика кількість таких, які називаються оцінними політичними неологізмами. Як правило, це антономазійні утворення та перифрази, які несуть значну конотативну оцінку (зазвичай – негативну, рідко – позитивну) і виконують стилістично-експресивну функцію. В основі таких новоутворень лежить персоніфікація предметів, ознак, дій за реальними політичними діячами, що ще раз підтверджує антропоцентричну модель мовного розвитку.

Література

Андрусак І. В. Англійські неологізми кінця ХХ століття як складова мовної картини світу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 “Германські мови” / І. В. Андрусак. – К., 2003. – 20 с. Баранов А. Н. Парламентские дебаты. Традиции и новации / Баранов А.Н., Казакевич Е. Г. – М.: Знание, 1991. – 64 с. Гливинська-Котья Ю. Фамилии польських политиків – неисчерпаемый источник неологизмов // Политическая лингвистика. Раздел 2. Политическая коммуникация. – Вып. 2, 2011. – С. 77-81. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.journals.uspu.ru/i/inst/ling/ling36/ling36_12.pdf Зацний Ю. А. “VIP-неологізми” сучасної англійської мови ХХІ століття / Ю. А. Зацний. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.eprints.zu.edu.ua/1047/1/06zyuams.pdf Островська Ю. К. Дослідження семантики оцінних неологізмів: засади добору мовного матеріалу / Ю. К. Островська. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/tmz/2009-19/Ostrovskaj.pdf Dijk T. A. What is political discourse analysis? // Key-note address Congress Political Linguistics. Antwerp, 7-9 December 1995. In Jan Blommaert and Christ Bulcaen (eds), Political Linguistics / Teun A. van Dijk. – Amsterdam: Benjamins, 1997. – P. 11-52. Hilarious political neologism of the day: “Moon-basing”. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.palmettopublicrecord.org/2012/02/17/hilarious-political-neologism-of-the-day-moon-basing The Man without a Face: The Unlikely Rise of Vladimir Putin/ by Masha Gessen - review – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.guardian.co.uk/books/2012/feb/26/vladimir-putin-masha-gessen-review

УДК 811.111'25

ПІДГОРНА А. Б.

(Запорізький національний технічний університет)

МЕТАФОРИЧНІ ТЕРМІНИ В АНГЛОМОВНИХ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТАХ

У статті розглядається проблема метафоричності як одна із дискусійних в аспекті дослідження текстів науково-технічної літератури. Окреслюється природа зазначеного явища, його функції та значення в процесі наукового пізнання. Основні положення та висновки ілюструються прикладами з англійських текстів науково-технічної тематики.

Ключові слова: метафоричність, терміни, науково-технічні тексти, конотація, образність, точність, стилістична нейтральність.

Подгорная А. Б. Метафорические термины в англоязычных научно-технических текстах. В статье рассматривается проблема метафоричности как одна из дискуссионных в аспекте исследования текстов научно-технической литературы. Определяется природа указанного явления, его функции и значение в процессе научного познания. Основные положения и выводы иллюстрируются примерами из англоязычных текстов научно-технической тематики.

Ключевые слова: метафоричность, термины, научно-технические тексты, коннотация, образность, точность, стилистическая нейтральность.

Pidgorna A. B. Metaphoric Terms in English Scientific and Technical Texts. The article studies the problem of metaphorization as a contradictory one in the aspect of scientific and technical texts study. The nature of the phenomenon, its functions and significance in the process of scientific cognition are described. The examples from English scientific and technical texts illustrate the main statements and conclusions.

Key words: metaphorization, terms, scientific and technical texts, connotation, figurativeness, accuracy, stylistic neutrality.

Одним зі суперечливих питань при вивченні термінології історично вважалося питання про наявність конотації, емоційності в семантиці слова-терміна. В історії класичного мовознавства існувало категоричне визнання чистої номінативної функції терміна, відсутність у його значенні емоційності й експресивності. Це стверджувалося в роботах О.О. Реформатського, Г.О. Вінокура, Т.Л. Канделакі тощо. Не визнаючи наявності метафоричності в науці, дослідники намагалися пояснити існування понять, створених шляхом переноса значення, через інші категорії мови. Наприклад, Х. Фелбер визначав метафоричні терміни як «borrowings from the same language» [Temmerman 2000, p. 163], таким чином уникаючи питання асоціативності, що є базовим в процесі створення метафор.

Однак багато дослідників дотримувалось і дотримується іншої точки зору – це М.П. Піотровський, Н.З. Котелова, О.І. Моїсєєв та ін., стверджуючи, що крім сигніфікативного компонента значення у термінах всіх терміносистем може бути присутнім також конотація – певні семантичні нашарування [Акмалдінова 2006].

Асоціативне мислення відіграє велику роль у процесі наукового пізнання. А одним із проявів метафоричності вважається здатність до метафоричних перенесень, адже метафори